

Predikan Septuagesima

2020-02-09 i Stockholm

av kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

I Guds, Faderns + Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön. Käre himmelske Fader, kom med din Helige Ande och tala till oss om din oförskyllda nåd. Visa oss vår stora synd och vår oförmåga att själva göra något som bidrar till frälsningen. Kom med din lag och genomlys våra liv och hjärtan så att vi förstår hur illa det står till innerst inne. Men visa oss sedan genom ditt evangelium hur din nåd finns där färdig för varje människa. Visa oss hur din ende Son har gjort allt för vår frälsning och hur han nu skänker oss den fritt och för intet genom din heliga nådemedel. Vi tackar dig för din ousägligt rika nåd! Genom Jesus Kristus, vår Herre och frälsare. Amen.

Predikotext: Luk. 17:7–10 (3:e årg.)

Om någon av er har en tjänare som plöjer eller vallar får, säger han då när tjänaren kommer hem från marken: Kom nu och sätt dig till bords? Säger han inte snarare: Laga något till kvällsmat åt mig, och fäst upp dina kläder och passa upp mig medan jag äter och dricker. Sedan kan du själv äta och dricka. Inte tackar han tjänaren för att han gjorde det han fick i uppdrag? På samma sätt ska också ni säga, när ni har gjort allt som ni fått i uppdrag: Vi är odugliga tjänare. Vi har bara gjort vår plikt."

Kyrkoåret närmar sig nu påsk och ordet septuagesima betyder "den sjuttionde". Detta syftar sannolikt på att från söndagen septuagesima till och med den vecka som inleds med att påskalammet slaktades i templet har det gått sjuttio dagar. I Mose lag säger Herren:

Ni ska fira det osyrade brödets högtid därför att jag just den dagen förde era härskaror ut ur Egyptens land. Det ska vara en evig stadga för er att fira denna dag från släkte till släkte. Från kvällen den fjortonde dagen i första månaden ska ni äta osyrat bröd ända till kvällen den tjugoförsta dagen i månaden (2 Mos. 12:17f).

I gamla testamentet firades påskalammet till minne av uttåget ur Egypten. När Guds straff kom över Egypten skonades alla som hade slaktat påskalammet och strukit blodet på dörrposterna. När Herren såg blodet gick han förbi det huset. Av det hebreiska ordet för att "gå förbi" (pasách) kommer ordet "päsach", som har blivit vårt "påsk". Offret av påskalammet var också en profetia om att Messias skulle bli "Guds lamm, som borttager världens synd" (Joh. 1:29).

I nya förbundet har vi inga befallningar om mat och dryck, sabbaten eller andra högtider. Skriften förklarar uttryckligen att allt detta är fritt och aposteln varnar för dem som vill införa nya, nödvändiga stadgar i kyrkan:

Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är en skugga av det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus (Kol. 2:16f).

Men i kristen frihet får vi ha goda ordningar med söndagsfirande och kyrkoårets särskilda högtider. Därför firar vi t.ex. de stora högtiderna jul, pingst och påsk då vi får rikligt med tid att samlas kring Bibelns huvudbudskap.

Jul- och trettondagstidens glädje avlöses nu av förfastans och fastetidens vemod och sorg, då vi betraktar Jesu lidande och död. Men dess två två hänger oupplösligt samman. Guds Son blev människa för vår skull för att han skulle lida och dö för hela världens synd.

Om inte Jesus hade fötts på julnatten av jungfru Maria hade det inte funnits någon gudamänniska, som fullkomligt kunde försona hela världens synd. Om Jesus inte hade varit Guds egen, evige Son, hade han inte kunnat gå in under Guds lag i vårt ställe och uppfylla all rättfärdighet. Så hör julens och påskens budskap oupplösligt samman. Gud gjorde detta i sin stora kärlek till oss syndare. Därför är ämnet idag **"Guds oförskyllda nåd"**. I evangeliet har vi hört om arbetarna i vingården, där de sista som bara arbetat en enda timme i kvällens svalka fick lika mycket betalt som de som slitit mödosamt hela dagen i hetta och damm. Därför blev de upprörda: **"De där som kom sist har arbetat en enda timme, och du har jämställt dem med oss som har stått ut med dagens slit och hetta."** (Matt. 20:12). Men Jesus svarade: **"Ser du med onda ögon på att jag är så god?"** (v. 15).

Detta syftar inte på att Gud skulle vara orättvis när det gäller betalning av olika arbetare. Enligt Skriften är Gud fullkomligt rättvis och i det borgerliga livet skall vi tillämpa principen att arbetaren är värd sin lön. De som har arbetat mera och har större ansvar är också värda högre lön. Nej, evangeliet om arbetarna i vingården syftar på något helt annat, nämligen evangelium. Den fulla dagspenningen är en bild av frälsningen. Dagspenningen som var lika för alla är en bild av den lösepenning som Kristus har betalt med sitt eget blod för alla våra synder. Det är detta Luther skriver om i förklaringen till andra trosartikeln:

Han (Jesus Kristus) har återlöst, förvärvat och vunnit mig, förlorade och fördömda människa, ifrån alla synder, ifrån döden och djävulens våld, inte med guld eller silver, utan med sitt heliga och dyra blod, och med sin oskyldiga pina och död.

Denna lösepenning eller förlossning ges av Gud lika åt alla oberoende av hur mycket de har arbetat. Ingen enda människa kan med sina egna gärningar förvärva saligheten. Ingen enda människa kan ens hjälpa till lite, lite grann för att med sin medverkan eller avgörelse få del av frälsningen. Att en människa blir frälst beror uteslutande på Guds nåd. Därför står det idag som rubrik i psalmboken: **Guds oförskyllda nåd**. "Oförskyllad" är ett gammalt ord som innebär att vi inte på något sätt har förtjänat eller gjort oss värdiga till att ta emot nåden. Det har skett utan vår "förskyllan och värdighet". "Oförskyllad" är alltså detsamma som "oförtjänt". Vi kan aldrig någonsin förtjäna Guds nåd.

Om detta handlar nu också vår predikotext ur Luk. 17 som slutar med orden:

På samma sätt ska också ni säga, när ni har gjort allt som ni fått i uppdrag: Vi är odugliga tjänare. Vi har bara gjort vår plikt (v. 10).

Som kristna har vi olika gåvor och vi arbetar på olika sätt i Guds rike. Somliga är apostlar och profeter, som har fått ett mycket stort uppdrag, medan andra är vanliga kristna, som har fullt upp med att klara vardagen och som kanske tycker att de bara har fått en liten och obetydlig uppgift av Gud. Och det är sant, att gåvorna är olika. Men det betyder inte att den som till synes bara har fått en liten, obetydlig gåva är mindre värd än de som fått stora och lysande uppdrag. Tvärtom ställer Jesus ofta fram den lilla, enkla människan som en förebild. Han säger att vi måste bli som barn. Han pekade på den fattiga änkan som gav en liten, liten slant i offerkistan och sa att hon gav mer än alla de andra.

I Guds ögon är varje människa oerhört betydelsefull, ja varje syndig människa är föremål för Guds oändligt stora kärlek. Därför är det viktigt att förstå att evangeliets gåva är lika för alla och helt oberoende av vår egen förtjänst och värdighet. När skökor och publikaner kom till Jesus och bad honom om förlåtelse fick de ta emot samma nåd som gavs till Paulus, Petrus och de andra apostlarna.

Så är kyrkan enligt Skriften inte lik en arbetsplats där de skickligaste arbetarna får mest betalt, utan snarare ett sjukhus, där Jesus själv är den store läkaren, den barmhärtige samariten. Varje människa är som den slagne mannen, som ingen ville hjälpa. Men så kom

en föraktad samarit och tog sig an honom. Så kommer Kristus till oss syndare och ger sitt liv för oss. Han betalar hela vår skuld och helar alla våra sår och klär oss i sin egen rättfärdighet. Detta gör han genom ordet och sakramenten, gratis och för intet.

Vi sammanfattar dagens budskap om Guds oförskyllda nåd i tre punkter.

1. *Den obotfärdiga människan menar sig inte behöva någon nåd.*
2. *Den förkrossade syndaren får ingen nåd genom lagen.*
3. *Endast evangelium skänker nåd för Kristi skull.*

1. Den obotfärdiga människan menar sig inte behöva någon nåd.

En oomvänd människa tar inte emot det som hör till Guds rike. Aposteln skriver:

”En oandlig människa tar inte emot det som kommer från Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det ” (1 Kor. 2:14).

Detta innebär att vi alla av naturen är blinda i andliga frågor. Vi är födda med synd och bortvända från Gud. Om vi av oss själva blir ”religiösa”, som man säger, så kommer vår religion gå ut på att vi försöker leva på ett bättre sätt och räknar med att Gud då måste vara med oss. Så gjorde man t.ex. inom den s.k. Oxfordgrupprörelsen (MRA) på 1930-talet. Dess karismatiska ledare Frank Buchman talade mycket om att människan måste bli förändrad inifrån och att världens problem därmed skulle lösas. Men grunden var att människan själv skulle avgöra sig och anstränga sig att leva i absolut renhet, absolut ärlighet, absolut osjälviskhet och absolut kärlek. Det var lagens väg. Samma sak ser vi i alla de främmande världsreligionerna inklusive judendomen, men också bland dem som visserligen kallas kristna, men som inte alls förstår syndens allvar. För sådana syndare predikade Jesus lagens stränga ord. Han framhöll för Nikodemus, som kom till honom på natten, att en människa inte kan bli frälst utan att först födas på nytt. Jesus sade också till den rike unge mannen att han först måste gå bort och sälja allt vad han ägde. Han satt fast i sin rikedom och sin girighet och menade sig inte behöva någon nåd.

2. Den förkrossade syndaren får ingen nåd genom lagen.

När Guds lag med kraft träffar syndaren blir han förskräckt. När Johannes döparen predikade för Herodes om dennes synd blev han orolig och bekymrad. Lagens ord träffade honom i hjärtat, men i stället för att fortsätta att lyssna på profeten följde han sin hustrus onda råd och dotterns begäran om Johannes döparens huvud på ett fat. Så har otaliga människor blivit förkrossade av lagen men stått emot den i sitt hjärta och förkastat den. Så var det också med Judas. När han efter att ha förrått Jesus drabbades av en fruktansvärd ånger gick han bort och hängde sig. Så leder lagen till säkerhet eller förtvivlan om syndaren enbart lyssnar till lagen. Lagen är obönhörlig. Den kan inte ge syndaren någon nåd. Aposteln Paulus skriver i Romarbrevet:

Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud. Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd (Rom. 3:19f)

3. Endast evangelium skänker nåd för Kristi skull.

När Petrus på pingstdagen anklagade den stora folkhopan för att de hade korsfäst Jesus gick det som ett svärd igenom deras hjärtan. Petrus lagförkunnelse var nödvändig och utan den hade ingen väckelse kommit till stånd. Människorna hade begått en fruktansvärd synd och ropat: Korsfäst, korsfäst! Petrus kom då inte med milda ord utan predikade lagen med

skärpa och fördömde deras synd. De blev då förkrossade och ångerfulla och i sin nöd vände de sig till apostlarna och frågade: Bröder, vad skall vi göra?

Då förkunnade Petrus evangelium för dem:

Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlåtna. Då får ni den helige Ande som gåva (Apg. 2:38).

Så gör en rätt evangelisk predikant. När lagen hade utfört sitt verk i åhörarnas hjärta och de hade blivit förkrossade predikade Petrus det fria evangeliet. Han förkunnade syndernas förlåtelse genom dopet som en fri gåva, utan alla villkor. Så kom många människor till tro.

På samma sätt var det när fångvaktaren i Filippi hade satt Paulus och Silas i den innersta, mest fruktansvärda fängelsehålan. Så hörde han dem sjunga lovsånger mitt i natten. "Plötsligt kom ett kraftigt jordskalv så att fängelset skakades i sina grundvalar. I samma ögonblick öppnades alla dörrarna, och allas bojar lossnade och föll av." Fångvaktaren märkte att fängelset hade öppnats och trodde att fångarna nu hade flytt. Han var rädd för att bli straffad för detta. Men ännu mer fruktade han Guds dom. Vi förstår att detta gick som ett svärd igenom hans hjärta, och han tänkte ta sitt liv. Säkert såg han alla sina synder och tänkte på sin fruktansvärda ogudaktighet och grymhet, när han hörde dess gudsmän prisa den levande Guden, trots att de fick lida svårt i fängelset. Men innan han hade hunnit begå självmord ropade Paulus:

"Gör dig inte illa! Vi är här allesammans." Då bad han om ljus och rusade in och föll skräckslagen ner inför Paulus och Silas. Sedan förde han ut dem och frågade: "Herrar, vad ska jag göra för att bli frälst?" De svarade: "Tro på Herren Jesus så blir du frälst, du och din familj." (Apg. 16:28-31).

Så fick apostlarna komma in i hans hem och förkunna evangelium och fångvaktaren fick ta emot Guds nåd, gratis och för intet, för Kristi skull. Tron fick han genom apostlarnas förkunnelse och dopet. Det var Guds oförskyllda nåd som skänktes honom. Han hade själv inte på något sätt förtjänat detta. Men genom evangeliet fick hans rättfärdiggörelsens och försoningens stora gåva. Så får vi också idag denna gåva av nåd. I dopet har vi fått mottaga syndernas förlåtelse där dopets vatten är som Noas flod, där alla som var i arken blev frälsta. I den heliga nattvarden, som vi strax skall få del av, kommer Herren Kristus med sin kropp och sitt blod, med vilket han har försonat hela världens synd. När instiftelseorden ljuder verkar Gud med samma kraft som när han skapade universum. Han säger: **"Tag och ät, detta är min kropp; drick härav alla, detta är mitt blod."** När vi hör dessa ord kan vi vara förvissade om att brödet verkligen är Kristi kropp och vinet hans blod. Så ger han oss dessa himmelska gåvor att äta till syndernas förlåtelse. Det är verkligen ett "odödlighetens läkemedel" av ren och oförskylld nåd.

I dagens predikotext betonar nu Jesus att den som tagit emot evangelium är som en tjänare som skall göra allt vad husets herre befäller. Vad har då detta med lag och evangelium att göra? frågar någon. Svaret är att varje kristen som genom tron har tagit emot Guds nåd därmed har blivit en arbetare i Guds rike. Där skall han troget tjäna Herren och göra allt vad Herren befäller i ordet. Men han gör det inte för att få saligheten som lön. Tvärtom har han redan fått denna salighet genom Guds löfte i evangelium, genom ordet och sakramenten. Men just därmed börjar det kristna livet i Guds tjänst.

Men tjänaren är i sig själv oduglig. Han har kvar den gamla människan, som ständigt måste bekämpas. Den nya människan däremot uppstår genom dopet och tron och den dagliga omvändelsen. Allt vad den nya människan gör i tacksamhet mot Gud och hans nåd är Guds eget verk i oss. Det är som aposteln säger:

Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig. Hans verk är vi, skapade i

Kristus Jesus till goda gärningar som Gud har förberett för att vi ska vandra i dem (Ef. 2:8-10).

Bibeln lär förvisso att vi som kristna är skyldiga att göra goda gärningar, och Gud utlovar också en särskild så kallad "nådelön" för vars och ens tjänst i Guds rike. Vi vet, hur Jesus i olika liknelser noga skiljer mellan den lön, som ges åt olika förvaltare på den yttersta dagen: "du ska ha ansvar för tio städer" och "du ska styra över fem städer". (Luk. 19 : 17 ff .) Paulus följer noga Kristi undervisning och skriver: "var och en skall få sin särskilda lön efter sitt särskilda arbete" (1 Kor. 3: 8). Men dessa skillnader gäller inte saligheten. Den ges lika till varje kristen. Guds nåd i ordet och sakramenten är densamma för var och en. Så fick t.ex. rövaren på korset samma salighet som de trogna apostlarna och profeterna.

I predikotexten betonar Jesus detta för att hans tjänare inte skall bli högmodiga och falla ur nåden. *"På samma sätt ska också ni säga, när ni har gjort allt som ni fått i uppdrag: Vi är odugliga tjänare. Vi har bara gjort vår plikt."* Men detta innebär inte att vi skall förneka Guds gåvor i och genom oss. Vi får prisera Herren för att han idag låter oss utföra sitt verk genom våra liv som kristna. Men det är inte vårt eget verk, utan Herrens gåvor vi då prisar.

Men om en kristen slutar att bekämpa sin gamla människa och inte längre tar det så noga med att tjäna Gud på rätt sätt löper han stor risk att avfalla. Så började Judas som en troende apostel, men blev så småningom en tjuv och till sist en förrädare. Så lockar djävulen varje kristen till högmod eller missmod eller till andra svåra synder och laster. I början sker det kanske helt omärkligt, men så småningom sjunker han djupare och djupare i synden tills avfallet sker. Aposteln Paulus varnar:

"Därför ska den som tror sig stå se till att han inte faller" (1 Kor. 10:12).

Och aposteln Petrus skriver:

Var nyktra och vakna. Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka. Stå emot honom, orubbliga i tron, och tänk på att era bröder här i världen går igenom samma lidanden. Efter en liten tids lidande ska all nåds Gud, som har kallat er till sin eviga härlighet i Kristus, upprätta, stödja, styrka och befästa er. Hans är makten i evighet. Amen (1 Petr. 5.8-11).

Psalmer:

38 Gud har av sin barmhärtighet

297 Av hjärtat haver jag dig kär

324 Uti din nåd, o Fader blid

300 Den rätt på dig, o Jesu, tror

196 Som spridda sädeskornen

192 Jag vill i denna stund

188 Jesus Kristus är vår hälsa

13 Herren, vår gud, är en konung